

Və o gəldi. Gəlməyə də bilərdi, amma gəldi. Yəqin, sizə dərs olsun deyə gəldi. O, elə bir zamanda gəldi ki, dənizlər artıq dəniz idilər. Yaradılmışdılar. Küləklər külək kimi əsirdilər. Dağlar daha ayaq açacaqlarına inanmışdılar. Günəş bizi bundan artıq isitməyəcəkdi. O, sualların olmadığı bir zaman doğuldu. Hər şey hamıya o qədər böli idi ki, insanlar təkrar yaşayırdılar. Daha dünya köşf olunmurdu.

Adını babası yekə-yekə Ruhulla qoydu. Hamı kimi atasından doğulsa da, hamı kimi aynan-ılın böyümədi. Elə bil tez böyüdü, köpəkoğlu.

Mən onu uşaqlıqdan tanıyırdım. Ağillı deyildi. Kitab oxuduğunu da görməmişdim. Mərdliyi də yox idi. Arıq, çəlimsiz, bir çiyini o birindən bir az hündür, burnunun suyu illərlə yanağında donub qalmış kifirçənin biriydi. Atasının köhnə maşını vardı. Hər səhər Ruhullanı döyə-döyə məktəbə gətirib hər axşam da döyə-döyə geri qaytarırdı. Ona nə oldusa sonralar oldu. Biz görmədik. Sanki onu kimse bizlərdən ayırıb seçdi. Və bir gün hamımız gördük ki, heç kəsədən heç nəyə seçilməyən Ruhulla böyüyüb və dünyə onu bizdən seçib salanı da bizdən çox verir.

Ruhulla başına həmin o əhvalat gələn gün bir o qədər qoca deyildi. Amma cavan da deyildi. Ona dünyada hörmət eləyən adam çox deyildi, amma az da deyildi. O, şəhərin arxa küçələrinin birində yerləşən kiçik bir söyüş idarəsinin rəisiydi. Hər gün işçiləri dillə dolaşmağa başlayırdı. Söyüş söymək onun peşəsiydi. Əlindən başqa iş gəlməzdi. Ancaq söyüşdən-söyüşə yaşayırdı. Duası da, alqısı da söyüş idi. Arvadını da söyüş almışdı. Atasına, anasına da cavabı ancaq söyüş olardı. "Söyüş" adında qəzet də buraxırdı. Əslində, onun işlədiyi idarənin adı da söyüşə bağlıydı. Ətrafı da başdan-ayağa söyüş idi. Amma mətləb söyüş deyil deyər, mən bu işin elə də çox dərinliyinə getməyəcəm. Ruhullanın hansı işlə və niyə məşğul olması mənə də sizin qədər bir o qədər maraqlı deyil. Onun ailə işlərinə qarışmaqdan da uzaqam. Çünki sizə nəğil etməyə çalışdığım Ruhullanın seçilmişliyindən başına gələn əhvalatın onun işi ilə bağlıdır, məsələdir, nə də ailəsi ilə. Müqəddəs Avreelin sizə danışacağı əhvalatın onun tamamilə başqa bir tərəfi ilə bağlıdır. O tərəfi ilə bağlıdır ki, adətən bu əza haqqında abırıtı adamlar susurlar. Mən isə susmadım. Dəmsədim.

Danışacağım nəğil bütün müqəddəs mətnlər misalı sirli taxçalarda çini qablar kimi əsrlərdə qorunub. Üstü pərdəlidir, niqəblidir. Mənasının açılması tələməkdir, zikridir. Hər sözün yükü öz çiyindədir. Rəmzliliklə zəngindir. Əhvalatda hər şey sizə tanış gəlsə də, heç nə real deyil. Hər şey rəmzdər və hər simgə içində bir mənə gizlədir. Bununla belə əhvalatın üst qatı çox aydındır. Onu mənə müqəddəs Avreel cümə günü danışmışdı. Mən də onun bu müqəddəs mətnini sizə olduğu kimi çatdırıram. Mətnə heç bir əlavə etməmişəm. Qorxmuşam ki, ağzım əyilər.

Müqəddəs Avreelin mətni

Deyin, o səhər Ruhulla yuxudan erkən oyanmış. "Dalağı sancırımı" yəqin. Ya da Avreel məsələni belə işidir. Həmin gün onunla birgə təzədən oyanmış yaz quşları da eşikdə pəsdən-pəsdən "kilse liturgiyası" oxuyurmuşlar. Yaxşı və ədələtsiz bir gün imiş. Avreel deyir ki, Ruhulla yuxulmasında, ayaqlarını ehməllə döşəməyə bas-basa hamam otağına keçib yuyunmaq üçün söylənə-söylənə soyunmuş. Hava o gün nə isti imiş, nə də soyuq. Nə yağış yağmış, nə qar ələymiş. Günəş də göy üzündə yox imiş. Ancaq əhədsənə uzaqdan müqəddəs Zümrüd quşunun nisgilli əvazı da eşidilmiş.

Orxan FIKRƏTOĞLU

Deyin Ruhulla ayağı sürüşər deyə, bir ayaq bir ayaq "duş kabına"yə girib gur sulu çiləyin pucunu burduğu zaman qəfil əvvəlcə qarında, sonra işi arxasından əcaib sızlı hiss edibmiş. Sonra bu sızlı şiddətli ağrıya keçibmiş. Ruhulla qarından başlamış bu ağrı əvvəlcə vəcinə almayıbmış. Düşünmüş ki, yəqin qarına ağrı vərən qazdır. Düşünmüş ki, yəqin ayaq yoluna keçmək istədiyi zaman işə o, müqəddəs Avreelin dediyinə görə, arxasından özbaşına nəse yekə bir şeyin möhkəm ağrıya çıxıb kafellərin üstünə düşdüyünü hiss edibmiş. Deyin, Ruhulla bu işdən əvvəlcə bərk qorxubmuş. Onu qınamayım. Kim olsa qorxardı da. Nə olsun ki, o, seçilmişdir. Gözləmədiyin yerdə qəfil arxandan nəyinsə çıxıb taraplıyla kafel döşəməyə düşməsi sənə asan iş gəlməsin ha. Belə şeyin olur? Adamın içində artıq heç nə olmur axı. Nə varsa yaşamaq üçün olur. Vacib olur. Müqəddəs Avreel deyir ki, Ruhulla lap əvvəl düşübmüş ki, bəlkə bağırsaqlandı belə, arxasından çıxıb şaraplıyla döşəməyə tökülür. Sonra fikirləşibmiş ki, bəlkə ürəyidir dalından çıxır. Nəhayət, qorxa-qorxa da olsa çevrilib dalından çıxmış həmin o yekə şeyə baxıbmış. Və deyir, Ruhulla həmin an gözələrinə inanmayıbmış. Deyin ədəli-dədəli hamam otağının ağ kafeli döşəməsinin üstünə düşən şey Ruhullanın öz uzunluğundan özü imiş. A tövbə! İnanmırsız? Mən də əvvəl inanmamışdım. Sonra Avreel Ağoglan pirinə və içib inandırı. Bu iş elə danışıldığı kimi belə də olub. Ruhulla bir də gördü ki, özü öz dalından çıxıb kafel döşəməsinin üstünə düşüb. Əstəfurullah. Müqəddəs Avreel deyir ki, Ruhulla özüni döşəmədə lüt etcəbə gördükdə ilk ağlına gələn də bu olub ki, yaxşı mən əgər dalından çıxıb yerə düşmüşəm, onda dalım qarışıq hələ mənə qalan kimdir? Bu nə deməkdir, axı? Mən nəyə görə öz dalından çıxıb yerə düşməliyəm ki? Bu nə işdir mənə başıma və ya dalıma gəlir? Sonra müqəddəs Avreel deyir ki, Ruhulla yuxuda olub-olmadığını bilmək üçün özü üç dəfə ayrı-ayrı yerlərindən çıxdıqlarıymış ki. Düşünmüş ki, bəlkə yuxu gür. Amma çimdiklərinin ağrısı onu daha da ayıdılmış. Və Ruhulla başa düşmüş ki, gördüyü şəkildə nə yuxudur, nə qarabasma. İndi Ruhulla da lap elə uşaq deyil axı. Bu işin qırınından ablaıbmış ki, məsələ nədirsə hər halda dünya işi deyil, birbaş Tanrı müdaxiləsidir. Və bu işdə bir hikmət var. Ona görə də "sudan" quru çıxmaq lazımdır. Bu iş nə işdirse, olmağına indi olur, indiki zamanda onun hamam otağında, gözünün qabağında baş verir. Mənası işə çox sonralar açılacaq. İndi o, öz dalından çıxıb döşəmənin üstündə oturub. Bic-bic gülən gözələri ilə özüne baxır. Və tələsik bu cəncəli işi həll etmək lazımdır ki, ağıl çəşməsin, başqaları da ona gəlməsin. Ən qorubəsi də bu imiş ki, Ru-

Danışacağım nəğil bütün müqəddəs mətnlər misalı sirli taxçalarda çini qablar kimi əsrlərdə qorunub. Üstü pərdəlidir, niqəblidir. Mənasının açılması tələməkdir, zikridir. Hər sözün yükü öz çiyindədir. Rəmzliliklə zəngindir. Əhvalatda hər şey sizə tanış gəlsə də, heç nə real deyil. Hər şey rəmzdər və hər simgə içində bir mənə gizlədir.

hulla özüni hələ də özündə, yəni indiki özündə, arxası özündə olan özündə hiss edirmiş. Və düşünmüş ki: "Yaxşı, bəs onda döşəmədə oturmuş o ikinci bədənin fikirleri kim fikirləşəcək, görəsən?"

Müqəddəs Avreel and içir ki, Ruhulla bu sualın cavabını o zaman bilməyə də döşəmədə oturub ona baxan ikinci özü özü olduğuna tamamilə əmin imiş.

Nəhayət, deyir Ruhulla toparlanıb səsi əsə-əsə özü-özündən: "Sən doğrudan mənə dalından çıxdın?" - deyə soruşubmuş.

Döşəmədə oturan özü Ruhullanın sualına: "Sənin dalından niyə?" - deyə cavab veribmiş.

İş belə görünə Ruhulla özündən: "Səndən heç xəbərim olmayıb. Xeyir ola. Bir problemin-zadın yoxdur ki? Niyə çıxdın?" - deyə xəber albmış.

O, zaman ikinci Ruhulla köksünü ötürüb Ruhullaya: "Sən söz dinləmirsin!" - deyibmiş.

Müqəddəs Avreel and içir ki, bu sözləri eşidən Ruhulla çox pis hirsələnibmiş. Ayaqlarını döşəməyə vura-vura bərkdən qışqırıbmış ki: "Gəl gir dalıma, oğraş köpəkoğlu! Məni hirsəndirmə! Səni də, özümü də bu dəqiqə öldürərəm!"

Deyin Ruhullanın bu hirsəli döşəmədəki heç vəcinə də olmaybmış. Güle-gülə ayağa qalxıb əsl Ruhullaya deyibmiş ki: "Mən daha səninlə yaşamayacağam!"

Müqəddəs Avreel and içir ki, əsl Ruhulla ikinci özü ona nə demək istədiyini anlamasada: "Yaxşı, mənə nələylə yaşamaq istəmədiyini anlamırsan. Özü bilərsən. Yaşamırsan yaşama. Amma de görüm, dalından niyə çıxırdın? Demirdin ki, ölürəm? Heç olmasa, ağzından çıxaydın da" - deyibmiş.

Onda ikinci Ruhulla birinciye: "Sən belə seçilmisən. O qədər pis ömür yaşamırsan ki, axırda mən arxandan çıxarıblar ki, sənə dərs olsun!" - söyləyibmiş.

Müqəddəs Avreel and içir ki, Ruhulla ikinci Ruhullanın bu sözlərindən bərk hirsələnib hamam otağından qaça-qaça çölə çıxıbmış. Suyu süzlə-süzlə dolabdan iki dəst təzə geyinəcək tapıb özüylə bərabər ikinci Ruhullanı da geyindiribmiş. Sonra da onu zorla maşınına basıb polis idarəsinin qabağına gətiribmiş. Maşını əylədikdən sonra Ruhulla ikinci Ruhullanın qolundan tutub tepikləyə-tepikləyə kəndçisi olan ən böyük reisin otağına salıbmış.

İçeride ən əvvəl reisdən soruşubmuş ki: "Sən də bu adamı görürsən?"

Bir Ruhulladan illərdir yaxşı xeyir gören reis ikindən daha çox xeyir tutacağını düşünürək: "Əlbəttə, görürəm. Sənsən də. İki dəfə olmusan!" - deyə cavab veribmiş.

Müqəddəs Avreel deyir ki, əsl Ruhulla bu sözlərdən sonra reisin cibinə pul basıb de-

yibmiş ki: "Reis, sən allah bu Ruhullanı tut və yenidən mənə dalıma sal!"

Deyin reis ikinci Ruhullanı tutub damladından sonra ona həmin gecə olmanın əziyyət veribmiş ki, birinci Ruhullanın dalına özü girsən. Amma xeyir olmaybmış. Əvvəlcə heç nə danışmayan ikinci Ruhulla nəhayət, olmanın işgəncələrdə dözmədiyindən boynuna albmış ki, o, həqiqətən də Allahın Ruhullanın bədəninə üfürdüyü ruhudur.

Müqəddəs Avreel deyir ki, bu xəbəri eşidən Ruhulla bir xeyli bığaltı güldükdən sonra reis dostuna "Mənim bəxtimə bax e, sən allah. Camaatın ruhu ağzından çıxıb tərtəmiz göyə qalxır. Mənim ruhum işə götürmədən çıxıb hamamın döşəməsinə düşür!" deyibmiş.

Avreel and içir ki, Ruhulla ruhunu ömürlük həbs etdikdən sonra kiçik idarəsinə qayıdıbmış. İşçilərini məşvərat otağına toplayıb onlara başına gələn qorubə qəziyyəni danışdıqdan sonra ömr edibmiş ki: "Ruhunun nədən belə alçaqcasına dalından çölə çıxmasının səbəblərini dərindən təhlil etsinlər və eyni zamanda onun indi polisə dustaq olan ruhunun hansı yol ilə geriye qaytarılmasının üsulunu düşünsünlər!"

Müqəddəs Avreel deyir ki, bu çətin sualın ağırlığı altında əzilen işçilər bir ay düşüdükdən sonra nəhayət, qərara gəlibləmiş ki, əgər Ruhullanın öz halal ruhu onu bəyənəməyib belə edibse, o, mütləq arxasından özünə təzə bir ruh saldırmalıdır. Ona görə ki, ruhsuz yaşamaq olmaz!"

Deyin, Ruhullanın idarəsində bir yaltaq işçi varmış. Baş da çox sürüşkən imiş. Belə işləri çox yaxşı bacarıdığından Ruhullaya işçilər onu məsləhət bilirlər. Müqəddəs Avreel göylərin işinə müdaxilə olar deyə, həmin o arıq adamın adını öz salnamasında çəkmiş. Sözlən açıq, həmin adamın adını mən də bilmirəm. Ona görə mən də çəkməyəcəm. Amma Ruhullanın ayaqlarını şostlə necə aralamasını, həmin adamın arxadan onun bədəninə ehməllə-ehməllə giribsinə öz gözəliylə gördüyünə Avreel inamla and içir. Mən də sizin qədər ona inanıram. Belə işlər ola bilər. Çünki Ruhullanın seçilmiş adam olduğuna mənim artıq şəkkim, şübhəm yoxdur. Müqəddəs Avreel and içir ki, o, uzun illərdi ruhun adama necə çevrildiyini məbdlərdə gözələri ilə görübmiş, adamın ruhu olmasını isə ilk və son dəfə ancaq o zaman görüb.

Müqəddəs Avreel onu da deyir, Ruhulla öz halal ruhunu tutdurub özünə arxadan yeni ruh saldırdıqdan sonra lap xarab olubmuş. Əvvəllər bir əcləliq edirmiş, içinə saxta ruh girdikdən sonra iki adamın yerinə, iki dəfə çox əcləliq edirmiş. Və beləcə söyə-söyə, söylə-söylə yaşayırmış. Və nəhayət, o gün gəlibmiş ki, Ruhulla rahat ölməkdən ötnən son dəfə taxt üstünə uzanıbmış. Amma göydən cənən ölüm mələyi Əzrail Ruhullanın ruhsuz olduğunu görüb onu öldürməyibmiş. Qəzəbə "Get öz əmanət ruhunu tap. Sən onsuz ölə bilməzsən!" - deyə üstünə qışqırıbmış.

Son nəfəsində öz əliylə həbsxanaya basdırdığı ruhunun olduğunu xatırlayan Ruhulla arıq içisini dalından zorla çıxartdırıb halal ruhunun arxasına həbsxanaya qayıbmış.

Və müqəddəs Avreel and içir ki, Ruhulla gedib həbsxanada görübmiş ki, ruhu neçə illərdi qolu qandallı-qandallı atıldığı dəmir çəlləyin içində ölübmüş.

Müqəddəs Avreel and içir ki, Ruhulla bu gün də sağdır. Ruhunu öldürüb deyə, ölə bilmir. Ruh yoxdur deyə, adam kimi yaşaya da bilmir. Nə həyatdan zövq alır, nə də ölümə. Elə bilmiş ki, Tanrı ancaq yaxşılardan seçir. Onun üçün hamı seçilmişdir. Və hər bir insanın öz hekayəsi var...

Bir də müqəddəs Avreel sənə onu deyir ki, insani oxumağı byran! Və ondan dərs al.